

Tėvų įtaka vaiko auklėjimui

Kalbant apie šeimos įtaką vaiko auklėjimui, reikia paminėti motinos ir tėvo vaidmenis, kurie vaikui labai reikšmingi ir svarbūs. Motina vaikui dažniausiai yra motiniškumo, moteriškumo, intuityvumo, namų šeimininkės ir darbštuolės įvaizdį turintis žmogus, nes ji emocinės šilumos skleidėja, motiniškų glamonių, kūno šilumos teikėja, vaiko saugotoja visais jo gyvenimo momentais, jo pasididžiavimas ir gyvenimas. Mamos vaidmuo šeimoje yra plačiai aprašomas literatūroje, jai teikiama labai daug dėmesio, motinai priskiriama ir daugybė funkcijų, kurių svarbiausia yra vaikų auklėjimas. Panašiai apie vaikų auklėjimą ir mamos indėlį į šį procesą atsiliepia ir Šalkauskis: „Čia ypač didelis ir atsakingas yra uždavinys motinos, kuri, kaip sakytą, yra pirmutinė šeimyninio ugdymo veikėja. Galima sakyti, kiekvienas motinos sielos virpėjimas palieka 16 neišdildomų pėdsakų vaiko palinkimuose tiek tada, kai vaikas nėra dar atėjęs į šį pasaulį, tiek ir tada, kai jis yra tiesioginėje motinos globoje“. Tuo tarpu tėvas dar senelių laikais buvo svarbiausias šeimos narys, kuris rūpinosi ūkiu, ryšiais su pasauliu, kaimo bendruomene. Pagarbą tėvo autoritetui ugdė motina. Tėvas buvo atsakingas už materialinį gyvenimą, socialinį vaiko aktyvumą. Šis vyras, kuriam šeima reiškė pagarbą ir laikė šeimos galva, buvo tas kuris rūpinosi buitiniu šeimos išlikimu, materialine gerove, šeimos vienvone. Jam priderėjo rūpintis ir šeimos tikėjimu: lankymusi bažnyčioje, ryto – vakaro maldomis, sakramentiniu gyvenimu. Nors motinai pirmajai suteikta galimybė formuoti gerą ar blogą vaiko charakterį. Motina turėtų suvokti, kokia ypatinga tai galimybė, ir labiau nei bet kuris mokytojas būti kompetentinga ją maksimaliai išnaudoti. Reikia nepamiršti, kad ir tėvo pareiga, taip pat privilegija, yra dalyvauti savo dukros ir sūnaus ugdyme padaryti jiems teigiamą įtaką. Juk tiek tėvas, tiek motina vaikui yra vienodai reikalingi, brangūs, reikšmingi, vaikas juos vienodai myli ir gerbia, tad ir jų indėlis į vaiko, kaip asmenybės kūrimą, turėtų būti vienodas, neišskiriant tėvo, ar motinos. Nors tėvas yra pirmas vyro įvaizdis sūnui, jis rodo pavyzdį, koks turėtų būti vyras. Tėvas tokį vyro įvaizdį pateikia ir savo dukrai, nes jis yra pirmas vyras, su kuriuo ji bendrauja. Tėvas – vaikui yra autoritetas, nes jis stiprus, tvirtas, jį saugoja, vaikui tėvas begalinis ir visada viską žinantis, todėl atžalai svarbu matyti jį, juo sekti. Anot Vasiliausko, motina, kuri yra dvasinga, nuo kūdikystės žadina vaiko jausmus, ir jai žinomais būdais rengia vaiką gyvenimui. Jos nuoširdumas, dvasinis tyrumas randa atgarsį vaiko širdyje. Vaikas anksti suvokia, kad visa kas geriausia, pirmiausia ateina iš motinos. Remiantis Narušyte: „Motina auklėja ne tik savo vaikus. Savo mylinčia širdimi ji apima visą savo šeimą, visą žmoniją. Ji yra ir savo vaikų, ir vyro, ir visos žmonijos auklėtoja“. Taigi moteris – motina yra unikali ir nepakartojama, savo ypatinga dvasia ir širdimi šeimoje įsitvirtinanti, kaip ugdytoja ir šeimos židinio saugotoja. Remiantis Šatrijos Ragana, „Auklėjimas tuomet tėra geras ir atneša gerų vaisių, jei tėvas visame kame padeda motinai, stengdamasis nuo savęs daryti viską vaiko labui drauge su motina. Kur tos vienybės nėra, kur tėvas griaua tai, ką stato motina, ar atvirksčiai – ten negali būti gero auklėjimo ir ten vaikai nelaimingi“. Taigi apibendrinant galima daryti išvadą, kad tiek tėvo, tiek motinos vaidmuo vaikui yra vienodai reikšmingas ir svarbus, nes jo ugdyme, jo vertybių puoselėjime abu tėvai, turi dalyvauti kartu ir skatinti vaiką tobulėti ne tik kūnu, bet ir siela.

Seneliai – vertybių puoselėjimo pavyzdys. Visais laikais šeimoje didelė pagarba ir tolerancija buvo jaučiama vyresnio amžiaus žmonėms – seneliams. Į senelius buvo galima kreiptis patarimo, kaip į žmones turinčius didesnės gyvenimiškos patirties ir supratimo. Dauguma vyresnio amžiaus žmonių gali tęsti naudingą darbą, nes turi sukaupę daug žinių, yra labiau patyrę. Šiuolaikinių mokslininkų nuomone, seni žmonės – valstybės intelektualusis ir gamybinis potencialas, kurio nepanaudoti būtų neprotinga. Deja, ne visada vyresnio amžiaus atstovai vertinami prideramai. Kalbėdami apie šeimą ir jos pagrindinę funkciją – vaikų auklėjimą, turime pastebėti, kad seneliai visada turi vienokią ar kitokią įtaką jaunesnės kartos ugdymui. Norėtume atkreipti dėmesį į ypatingą

seno žmogaus vaidmenį šeimoje. Seneliai iš kitų šeimos narių išsiskyrė savo istorine atmintimi, jų pasaulio suvokimas buvo pagrįstas kitokia pasaulėžiūra, ugdymas – papročių laikymosi būtinybė, o ugdymo formos ir būdai konservatyvesni nei tėvų. Tėvai vaikams perteikia prieš 20 – 30 metų įgytą patyrimą, o seneliai prieš 50 metų. Senelių artimumą anūkam stiprina ir ne visada išsipildę jų troškimai, auginant savo vaikus. Charakterio bruožus, kurių nepavyko išugdyti vaikuose, seneliai tikisi įskiepyti anūkuose. Kitokios nuomonės yra Bajoriūnas, kuris teigia, kad seneliai neturėtų būti nei tėvais, kurių tikslai kitokie, nei juos pakeičiančiais asmenimis. Senelių funkcija šeimoje originali. Seneliai jauni porai yra kaip dvasinis ir materialinis ramstis, kol jauna šeima sutvirtės, taip pat moralinė pagalba – nuosaikiais ir protingais patarimais, kurie padeda nenusivilti. Dorų, humaniškų senelių anūkam ugdomoji galia taip pat labai aktuali. Seneliai atnaujina vaikų auklėjimo šeimoje tradicijas. Jie padeda rūpintis anūkų sveikata, laisvalaikio praleidimu, pratina anūkus gerbti duoną, kultūrą, tėvus, tikėjimą. Vyresnio žmogaus vertybės yra brandžios ir užaugintos, jomis jis gali pasidalinti su šeima ir ją ugdyti visokeriopai, nes jo patirtis yra daug didesnė nei jaunesnės kartos atstovų. Vertybių ugdymas visada eina iš kartos į kartą ir tik jos padeda žmogui save realizuoti gyvenime. Todėl ne veltui seneliai dažnai būna tie žmonės, kurie anūkus įveda į religinį gyvenimą ir supažindina su Dievu bei atsako už anūkų dvasingumą. Remiantis Žukauskiene, kuri teigia, kad žmogaus svarbiausias tikslas – pamažu realizuoti save – tai žmogaus pastangos atskleisti savo talentą, gabumus, ir viską savyje, kas vertinga, humaniška ir tikra. Visiško tapatumo sukūrimas, kuris jungia šeimos istoriją, tikėjimą, 18 etniškumo šaknis ir profesiją, padeda savęs atskleidimui: būti sau tikru, ir, save išreiškiant, parodyti savo unikalumą – sugebėjimą būti tuo, kuo esi pagal savo prigimtį, o ne tuo, kuo kiti nori matyti ir padaryti. Taigi seneliai turėdami galimybę prisidėti prie anūkų vertybių ugdymo tarsi realizuoja save gyvenime, savęs atskleidimas ir dalyvavimas jaunos asmenybės ugdyme yra pilnatvės ir savęs atskleidimo ženklas. Šios kartos atstovai (seneliai) yra tie žmonės, kurių dvasingumas ir vertybės - giliausios ir labiausiai puoselėjamos, nes jų dorovė buvo ugdomas tuo laikotarpiu, kai tikėjimas buvo šalies ir valstybės gyvavimo pagrindas, kalbant apie vidurinėsios kartos (tėvų) vertybių ugdymą, tai jis skiriasi nuo senelių kartos išpažįtamų, nes jų dvasiniam augimui įtaką padarė ateistinis auklėjimas ugdymo įstaigose, o jaunosios kartos (vaikų) auklėjimas priklausė nuo to, kaip jie perėmė šeimos vertybes, mokykloje diegiamas ir asmeninį požiūrį į esamas vertybes.